

Verklaring van Dalfsen

10 juni 2013

Inleiding

Een varken wordt geboren met een staart. Deze wordt in de gangbare varkenshouderij binnen 4 dagen gecoupeerd. Dat is pijnlijk, maar nog steeds noodzakelijk omdat het risico op staartbijterij in de huidige varkenshouderij veel te groot is, met ernstige gevolgen voor het varken en de varkenshouder. Couperen is een vorm van symptoombestrijding. Het onderliggende probleem is daarmee niet opgelost.

Op het couperen van varkensstaarten bestaat vanuit de samenleving al geruime tijd kritiek. Ook de varkenssector zelf zou hier liever vandaag dan morgen mee stoppen en naar een ingreep vrije varkenshouderij gaan. Dit is echter makkelijker gezegd dan gedaan, pogingen om met couperen te stoppen stranden steeds op het niet kunnen garanderen dat staartbijten uitblijft c.q. tijdig de kop in gedrukt kan worden.

In een poging tot een doorbraak te komen hebben de Vakgroep Varkenshouderij van Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland (LTO) en de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren (Dierenbescherming) in 2012 een Werkgroep Krulstaart ingesteld. Doel van deze werkgroep was door middel van expertbijeenkomsten kennis vergaren over de verschillende factoren die staartbijten veroorzaken. Naast LTO en de Dierenbescherming hebben de Nederlandse vakbond Varkenshouders (NVV), Coppens Diervoeding, Topigs, de Vakgroep Gezondheid van het Varken van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD), Vion Food Group, het Departement Dierwetenschappen en Livestock Research van Wageningen Universiteit en Research (WUR) en het Ministerie van Economische Zaken. hieraan deelgenomen.

De Werkgroep constateert dat staartbijten een lastig multifactorieel probleem is, waarbij de oorzaken van bedrijf tot bedrijf kunnen verschillen. De werkgroep ziet echter ook aanknopingspunten om mogelijk op lange termijn te stoppen met couperen mits dit verantwoord en onder goede begeleiding gebeurt.

Ambitie

Op basis van de aanbevelingen van de Werkgroep Krulstaart ambiëren LTO en NVV stapsgewijs gedeeltelijk en indien verantwoord op de lange termijn geheel te stoppen met couperen. Deze ambitie wordt ondersteund door Coppens Diervoeding, Topigs, KNMvD en Vion Food Group, alsmede door de Dierenbescherming en WUR (hierna: Verklaringspartners). Andere partijen in de varkensketen en het Ministerie van Economische Zaken worden opgeroepen deze ambitie mede te ondersteunen.

De Verklaringspartners zien drie situaties waarin bijten en stoppen met couperen aan de orde zijn en waar zij een bijdrage in willen leveren:

- a. Stapsgewijs korter couperen en op de lange termijn geheel stoppen met couperen in de huidige gangbare varkenshouderij is zeer ambitieus. Omdat veel van de huidige stallen nog lang niet aan vervanging toe zijn focussen de Verklaringspartners zich op het vinden van oplossingen tegen bijterij in de nu bestaande varkenshouderij;
- b. Er moet onderzoek komen naar haalbare en betaalbare nieuwe varkenshouderijsystemen waarin staarten minder kort of helemaal niet gecoupeerd hoeven te worden. In de uitwerking van de Verklaring van Dalfsen wordt ruimte gecreëerd om de ontwikkelingen die lopen of innovaties die opgestart worden om te komen tot een ingreepvrije varkenshouderij te ondersteunen;
- c. Er zijn initiatieven in de gangbare varkenshouderij die het ambiëren versneld te stoppen met couperen. Omdat een bijtuitbraak vergaande gevolgen kan hebben voor de betrokken varkens en varkenshouders en een dergelijke ervaring veel impact kan hebben op het algemene draagvlak om op termijn te stoppen met couperen zal bij de uitwerking van de Verklaring van Dalfsen ruimte gecreëerd worden om begeleiding te bieden aan die initiatieven die op een verantwoorde wijze versneld willen gaan stoppen met couperen;

Routeplan naar een varkenshouderij met krulstaarten

De Verklaringspartners focussen op stapsgewijs minder kort couperen in de bestaande gangbare varkenshouderijsystemen, naast het bieden van ondersteuning aan verantwoorde initiatieven van andere partijen. Dit stapsgewijs minder kort bestaat uit de volgende parallel lopende stappen die in een nader op te stellen routeplan zullen worden opgenomen.

1. Demonstratieproject net gecoupeerde varkens houden

Op dit moment is er grote angst en scepsis over het houden van varkens met intacte staarten in de hedendaagse stallen. Daarom is het belangrijk te bewijzen dat het wellicht wel kan, waarbij de focus ligt op management en eventuele minimale aanpassingen in de stal. Op het Varkens Innovatie Centrum in Sterksel zal hiervoor een demonstratieproject onder praktijkomstandigheden worden opgezet. Hiertoe wordt alle kennis uit binnen- en buitenland ingezet met betrekking tot het verbeteren van factoren als klimaat, voeding, hokuitvoering, omgevingsverrijking en gezondheid.

2. Vangnet bijten ontwikkelen

Als staartbijten optreedt dan zijn curatieve maatregelen nodig om hier zo snel mogelijk een eind aan te maken. Op het Varkens Innovatie Centrum Sterksel wordt hiertoe een gereedschapskist ontwikkeld. Dit gebeurt naast het testen van de effectiviteit in het demonstratieproject.

3. Reductie staartschade in de praktijk

Couperen is een vorm van symptoombestrijding. Bijterij vindt dan nog steeds plaats, zei het in mindere mate. In netwerken van en door gangbare varkenshouders met gecoupeerde varkens worden de bijtproblemen aangepakt en wordt geleidelijk steeds minder kort en minder vaak gecoupeerd. Dit gebeurt met een sterke betrokkenheid van veevoedadviseur, dierenarts en slachterij van elke deelnemende varkenshouder. De netwerken wisselen hun kennis en ervaring uit met de rest van de varkenshouders in Nederland, die vervolgens ook op hun eigen bedrijf aan de slag kunnen.

Vervolgfase

De Verklaringspartners beseffen dat op een verantwoorde manier stoppen met couperen een lastige zaak is waarbij veel ondernemers met positieve resultaten moeten worden overtuigd. De inzet van de Verklaringspartners is er op gericht om op een verantwoorde wijze aan de slag te gaan met het plan om minder kort te couperen en wellicht zelfs op termijn te stoppen met couperen en daar waar mogelijk worden uitkomsten onder goede begeleiding uitgerold in de Nederlandse varkenshouderij.

Alle kennis vergaard in bovengenoemde stappen moet omgezet worden in een scholingsprogramma voor varkenshouders en erfbetreders zoals dierenartsen en veevoedadviseurs voor het bestrijden van staartbijten.

Voorwaarde voor succes van de geschetste aanpak is dat de varkenshouder zelf aan het roer zit maar nadrukkelijk begeleid wordt door actoren uit de keten die van invloed zijn op het resultaat. Naast de Verklaringspartners zullen andere ketenpartijen, zoals fokkerij/organisaties, veevoerbedrijven, slachterijen, dierenartsen en retailbedrijven actief betrokken worden.

Internationaal uitrollen

In meerdere EU-lidstaten bestaat er maatschappelijke zorg over het couperen van varkensstaarten. Er is dus meer kennis en ervaring beschikbaar dan alleen binnen Nederland. Het routeplan wordt daarom ook internationaal verspreid. Waar mogelijk worden consortia gevormd om kennis en ervaring uit te wisselen en gezamenlijk te streven naar stoppen met couperen. Dit is mede van belang omdat Nederland straks ook haar niet gecoupeerde biggen wil kunnen blijven exporteren waarbij het doel ook is dat de staart die er in Nederland is aangebleven niet in een later stadium er alsnog moet worden afgehaald. Hier wint het varken namelijk niets mee en de handelspositie van de Nederlandse varkenshouderij komt er mee in gevaar..

Evaluatie

Om de ambitie waar te kunnen maken wordt het Routeplan om de twee jaar geëvalueerd aan de hand van de laatste resultaten en ervaringen en vindt er mogelijk een herijking van activiteiten plaats.